

საქართველოში 2004-2010 წლებში განხორციელებული საგადასახადო რეფორმის ზოგადი ასპექტების შესახებ

თამთა კორიძე
სტუ-ს დოქტორანტი

რეზიუმე

ქვეყანაში არსებული პოლიტიკური, ეკონომიკური, საზოგადოებრივი, სოციალური მდგომარეობა და საგადასახადო ურთიერთობათა სისტემაში უკვე არსებული ტრადიციები აყალიბებს ქვეყნის საგადასახადო პოლიტიკის ძირითად პრინციპებს. საგადასახადო პოლიტიკის შინაარსი და მიზნები ასევე მნიშვნელოვანწილად არის განპირობებული საზოგადოების სოციალურ-ეკონომიკური წყობით და ქვეყნის სადავეებში მყოფი სოციალური ჯგუფების ინტერესებით. საგადასახადო პოლიტიკის რეალიზება ხორციელდება საგადასახადო კანონმდებლობის და სხვა დამხმარე ნორმატიული აქტების მეშვეობით, რომლებიც საკანონმდებლო საფუძველს ქმნიან საგადასახადო წესრიგის დასამყარებლად.

ბოლო ათწლეულების განმავლობაში საქართველომ არა ერთი მნიშვნელოვანი საგადასახადო რეფორმების ტალღა მიიღო.

საქართველოს საგადასახადო გამოცდილების ისტორიულ ლოგიკაზე დაყრდნობით მივდივართ დასკვნამდე, რომ სწორედ სათაურში აღნიშნულ წლებში გატარებული რეფორმები აღმოჩნდა გადაწყვეტი ჩვენი ქვეყნის საგადასახადო პოლიტიკის ფორმირების და თანამედროვე ეკონომიკის მოთხოვნებთან ადაპტირების პროცესში.

საქართველოს წილად ხვდა მეტად რთული საგადასახადო მემკვიდრეობა. არ არსებობდა საკანონმდებლო ბაზა, მოგვიანებით შეიქმნა კანონების პაკეტი, თუმცა ეს კანონმდებლობას სრულყოფილ ფორმით არ გვაძლევდა. კანონის ცალკეული ნაწილები ერთმანეთთან სინქრონულ კავშირში არ მოდიოდა. შესაბამისად ქვეყანაში დამკვიდრდა საკანონმდებლო ხარვეზების სხვადასხვა კანონქვემდებარე აქტებით შევსების პრაქტიკა. კანონის განუწყვეტელი ცვალებადობა კი იწვევდა საგადასახადო სისტემის არასტაბილურობას. საგადასახადო დისციპლინის დონე საკმაოდ დაბალი იყო. მმართველი ბიუროკრატიის მნიშვნელოვანი ნაწილი მიიჩნეოდა კორუმპირებულად. კანონის აღსრულების მექანიზმები იყო მეტად სუსტი. შესაბამისად საგადასახადო ტვირთი იყო მძიმე.

საკვანძო სიტყვები: საგადასახადო კანონმდებლობა, ეკონომიკა, საგადასახადო ტვირთი, საგადასახადო პოლიტიკა, გადასახადები, გადასახადის გადამხდელი.

ON SOME ASPECTS OF THE TAX REFORM IMPLEMENTED IN GEORGIA IN 2004-2010

Tamta Koridze
Doctoral Student of GTU

RESUME

Tax policy includes a set of state measures, the main purpose of which is to ensure the economic growth in the country. From a theoretical point of view, the level of taxation should be relevant to the economic development phase of the country. For instance, during periods of production rising, it is necessary to increase tax rate, on the other hand, their reduction is allowed for priority sectors, and in case of crisis, on the contrary, tax incentives should be imposed on producers.

A number of important tax reforms have been implemented in Georgia in recent decades.

On the basis of the historical logic the tax experience of Georgia, we've come to the conclusion that the reforms carried out in the years mentioned in the title have proved to be crucial in the process of formulating our country's tax policy and adapting it to the requirements of the modern economy.

Georgia inherited too complicated tax system without the legal framework. Although a package of laws was later created, we still have not gotten perfect legislation. There was no synchronous connection between the separate parts of the law. Accordingly, the practice of filling legislative gaps with various sublegal acts has been established in the country. The constant amendments in the law even caused the instability of the tax system. The level of tax discipline was quite low and an important part of the ruling bureaucracy was considered corrupt. Law enforcement mechanisms were very weak. Tax burden therefore was heavy.

Keywords: tax legislation, economics, tax burden, tax politics, taxes, taxpayer.

* * * *

რეფორმის საწყის ეტაპზე უკვე მოხდა გააზრება ეკონომიკური აქსიომისა, რომ დაბალი გადასახადები ეკონომიკის ზრდას უწყობს ხელს. ამიტომ, ქვეყანა დაბალი დაბეგვრის ფილოსოფიის ზეგავლენის ქვეშ მოექცა. აღნიშნული პერიოდი ასევე დროში ემთხვევა სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების გაძლიერებული რეკომენდაციების გაცემას საქართველოს ეკონომიკური განვითარების მიმა-

რთულებით, რაც თავისუფლად შეგვიძლია მივიჩნიოთ ამ აქტიური რეფორმების მასტიმულირებელ ფაქტორად. კონკრეტულად საგადასახადო განაკვეთების ფართომასშტაბიანი შემცირება რეკომენდირებული იყო საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ. თუმცა, უმთავრეს მიზნებად ამას გარდა რჩებოდა გადამხდელთა ბაზის გაზრდა, რაც ასევე საგადასახადო ტვირთის შემსუბუქებით და საგადასახადო სისტემის ადმინისტრირების გაუმჯობესებით იყო შესაძლებელი.

ყველა ამ კრიტერიუმის გათვალისწინებით 2004 წლის 22 დეკემბერს მიღებული იქნა ახალი საგადასახადო კოდექსი, რომელიც ძალაში შევიდა 2005 წლის 1 იანვრიდან.

საკანონმდებლო ბაზის ცვლილების საფუძველზე რეფორმების განხორციელება მოხდა ეტაპობრივად. თუმცა ძირითადი საგადასახადო ცვლილებები 2005-2006 წლებში განხორციელდა:

- 2005 წლის 1 იანვრიდან დაწესებული იქნა საშემოსავლო გადასახადის უნიფიცირებული 12%-იანი განაკვეთი;
- დამატებული ღირებულების გადასახადის განაკვეთი ახალი საგადასახადო კოდექსით შემცირდა 20%-დან 18%-მდე;
- მოწესრიგდა ასევე დღგ-ის გადასახადის ჩათვლის და დაბრუნების სისტემა;
- სოციალური გადასახადი 31%-დან შემცირდა 20%-მდე;
- საბაჟო გადასახადის 22%-იანი განაკვეთი შემცირდა 16%-მდე;
- ქონების გადასახადი, მიწის გადასახადი და ავტოსატრანსპორტო საშუალებების მესაკუთრეთა გადასახადი გაერთიანდა და ჩამოყალიბდა ერთ გადასახადად, ქონების გადასახადის სახით;

- გაუქმდა მთელი რიგი გადასახადები.

2007 წელს მოხდა გადასახადების ლიბერალიზაციის მეორე ტალღა, რის გამოც საერთო-სახელმწიფოებრივმა და ადგილობრივმა გადასახადებმა კვლავ განიცადეს ცვლილება:

- ჩამოყალიბდა 15%-იანი მოგების გადასახადი, რომელიც სახელმწიფო ბიუჯეტში უნდა შეეტანათ ოთხ თანაბარ ნაწილად წლის განმავლობაში, წინა საგადასახადო წლის წლიური გადასახადის მიხედვით;

- დაიხვეწა ამორტიზაციის დაქვემდებარებული ძირითადი საშუალებების ჯგუფები და დაზუსტდა ამორტიზაციის ნორმები;

- 2008 წლის 1 იანვრიდან საგადასახადო სისტემის გამარტივების მიზნით გაუქმდა სოციალური გადასახადი, რომელიც რეალურად გაერთიანდა საშემოსავლო გადასახადთან, რამაც გამოიწვია ამ უკანასკნელის ზრდა 25%-მდე;

- 2008 წლიდან განულდა საბაჟო გადასახადი, რის საფუძველზეც საქართველომ მსოფლიოს ყველაზე ლიბერალურ სავაჭრო რეჟიმის მქონე ქვეყნების მცირერიცხოვან ჯგუფში დაიკავა ადგილი;

- 2009 წლის 1 იანვრიდან საშემოსავლო გადასახადის განაკვეთი 25%-დან შემცირდა 20%-მდე;

- 2009 წლის 1 იანვრიდან დივიდენდების საშემოსავლო გადასახადით დაბეგვრის განაკვეთი 10%-დან შემცირდა 5%-მდე;

- და სხვა.

ამ პერიოდის ყველაზე მნიშვნელოვან ცვლილებებს, რომ გადავავლოთ თვალი 2008 წლის 1 იანვრიდან საგადასახადო სისტემის გამარტივების მიზნით გაუქმდა სოციალური გადასახადი, თუმცა ეს ერთობ დადებით მოვლენას არ წარმოადგენდა, ვინაიდან არასწორი იყო მისი თითქოს და გაუქმების პრინციპი. რეალურად მოხდა მხოლოდ დაბეგვრის სუბიექტის ცვლილება და არა გადასახადის გაუქმება. როგორც ვიცით სოციალური გადასახადი წინა წლებში შეადგენდა 20%, მიღებული იქნა გადანაწევტილა სოციალური გადასახადის და საშემოსავლო გადასახადის დაჯამებით მიღებული 32% შემცირებულიყო 7% და დარჩენილი 25% მიჩნეული ყოფილიყო საშემოსავლო გადასახადად. რა თქმა უნდა ეს არასწორი მიდგომა იქნა გაპროტესტებული, რადგან საშემოსავლო და სოციალური გადასახადი სხვადასხვა გადასახადს წარმოადგენდა და მათი უბრალო დაჯამებითა და რამოდენიმე პროცენტის შემცირებით მიღებული შედეგი შეუძლებელია ყოფილიყო სამართლიანი. რეალურად საშემოსავლო გადასახადს იხდიდა დასაქმებული, ხოლო სოციალურს დამსაქმებელი, მიღებული გადანაწევტილების ფონზე კი მოხდა გადასახადის გადაკისრება მხოლოდ დაქირავებულზე და ნაცვლად 12% მას უკვე თითქმის ორჯერ მეტის გადახდა უწევდა, გამომდინარე აქედან სოციალური გადასახადის შემცირებას არანაირი რეალური შედეგი არ მოუტანია გადასახადის გადამხდელთა ყველაზე მრავალრიცხოვანი ჯგუფისათვის.

აღსანიშნავია ასევე საკითხი, რომელიც თითქოსდა ყურადღების მიღმა იყო დარჩენილი, რეალურად კი ისიც ასევე საშიშროებას წარმოადგენდა. საქმე ეხება გადასახადის გადამხდელი ფიზიკური პირების და ქონების გადასახადის ურთერთკავშირს, რომელიც 0,2% შეადგენდა იმ შემთხვევაში, თუ ოჯახის წლიური შემოსავლი იქნებოდა 40000 ლარს ზემოთ და ხასიათდებოდა მზარდი საგადასახადო განაკვეთით უძრავ ქონებაზე ოჯახის წლიური შემოსავლის ზრდასთან ერთად.

მიღებული ცვლილებების ფონზე, როდესაც მოხდა ხელფასების ზრდა, ამას რეალურად არ შეუცვლია გადამხდელის შემოსავალი, რადგან ნამეტმა მხოლოდ გაზრდილი გადასახადი დაფარა, მეორე მხრივ ხელფასის ზრდით ასევე გაიზარდა ხელოვნურად ოჯახის წლიური შემოსავალი და დადგა საშიშროება ქონების გადასახადის გადახდისა. თუმცა, ეს ყველაფერი მხოლოდ საჯარო სექტორში დასაქმებულთა შემოსავლის ზრდას ეხებოდა. კერძო სექტორში კი სხვა პრობლემამ იჩინა თავი. წესების თანაბარი პირობების მიუხედავად უკეთეს

მდგომარეობაში აღმოჩნდა კერძო სექტორი, რომელმაც იოლი გზა იპოვა გადასახადისაგან თავის არიდების მეშვეობით. დაქირავებული და დამქირავებელი ხშირ შემთხვევაში თანხმდებოდნენ სიტყვიერად, რის საფუძველზეც გადახდილი ხელფასის ოდენობა ფიქსირდებოდა ან შემცირებული სახით, ან საერთოდ არ ფიქსირდებოდა. რეალურად ხშირ შემთხვევაში დამქირავებელი დაქირავებულს უხდიდა ხელფასს, რომელიც არაფრით იბეგრებოდა.

მიუხედავად არსებული ნაკლოვანებებისა განხორციელებულმა ცვლილებებმა ქვეყანაში რადიკალურად განაახლა საგადასახადო დაბეგვრის კონცეფცია. საგადასახადო სისტემის მოქმედების არეალი მისი ადმინისტრაციული შესაძლებლობებით განისაზღვრება. ამ თვალსაზრისით პროგრესი ნამდვილად შესამჩნევი იყო:

- ჩამოყალიბდა საკანონმდებლო ბაზა;
- ადმინისტრაციული შესაძლებლობები, ისევე როგორც სახელმწიფოს ზოგადი შესაძლებლობები - გაძლიერდა;
- გადასახადებიდან ფულადი სახსრების შემოდინება აშკარად გაიზარდა, რის საფუძველზეც ჩამოყალიბდა მეტ-ნაკლებად მყარი საგადასახადო ბაზა;
- იყო მცდელობები ფისკალური ინსტრუმენტების გამოყენებისა, როგორც პოლიტიკური პრიორიტეტების განხორციელების შესაძლებლობა;
- მოხდა კადრების გადამზადება, ტექნოლოგიური ინოვაციების დანერგვა, გადასახადების ელექტრონულად გადახდის პრაქტიკის დამკვიდრება.

თუმცა, მოლოდინები უფრო ფართომასშტაბიანი და დამაიმედებელი იყო, ვიდრე მიღებული შედეგები. მიუხედავად განხორციელებული რეფორმების შედეგად მიღებული უდავო პროგრესისა, აღნიშნულმა საგადასახადო კოდექსმა დაბეგვრის სისტემაში გამოკვეთა გარკვეული ხარვეზები, რომლებიც უფრო ფუნდამენტური ხასიათის იყო, ვიდრე ზედაპირული. დაპირებები დაპირებებად დარჩა. მეორე საგადასახადო კოდექსში გამოვლენილი იქნა პირველი საგადასახადო კოდექსის მრავალი ძირეული პრინციპი და საკანონმდებლო დებულება. რაც შეეხება არასრულყოფილი კანონმდებლობის პრობლემას ის კვლავ აქტუალური იყო ამ ეტაპზე და არც დამატებითი დებულებების შემოღება შეწყვეტილა დაპირებისამებრ.

პრიორიტეტად დასახულ ლიბერალიზაციას, რომელიც უმთავრესად საკანონმდებლო ბაზაში განხორციელებულ ცვლილებაში გამოიხატა, თან სდევდა საგადასახადო ადმინისტრირების უკიდურესი გამკაცრება.

2004 წლის საგადასახადო კოდექსის ძირითადი ნაკლოვანებები გახლდათ შემდეგი:

- რეფორმა ნაკლებად შეეხო სახელმწიფოსა და გადასახადის გადამხდელის ურთიერთობას;
- საგადასახადო კანონმდებლობაში შესაძლებე-

ლი იყო ბევრი მუხლის სასურველი ინტერპრეტაციით გამოყენება, რაც თანამედროვე ეკონომიკურ პროცესებში მიუღებელი ქმედებაა და კანონის ფუნდამენტურ უგულველყოფას ნიშნავს;

- კანონის ცალკეული ნაწილები ერთმანეთთან სინქრონულ კავშირში კვლავ არ მოდიოდა;
- განვითარების ამ ეტაპზე უარყოფილი იქნა ეკონომიკური საქმიანობის ხელშემწყობი, ნაბახალისებელი ღონისძიებების გატარება, რადგან მსგავსი შეღავათები მიიჩნეოდა კორუფციის მამოძრავებელ ერთ-ერთ მთავარ იმპულსად;
- ყოველივე ზემოთქმულმა საბოლოო ჯამში მიგვიყვანა მწირი რესურსების არაგონივრული გამოყენებასთან.

ბარიერი გადასახადის გადამხდელსა და სახელმწიფოს შორის, ამ კანონმდებლობის საფუძველზე ნამდვილად არ შემცირდა. საგადასახადო ორგანოები, გაუმჯობესებული ფუნქციონირების მიუხედავად სრულყოფილად ვერ იყინებდნენ აუდიტორულ მექანიზმებს და რისკების შეფასების მეთოდებს. რისკის ანალიზი ეს არის - მაღალი რისკის, ანუ პოტენციურად ურჩი გადამხდელების გამოაშკარავების მეცნიერული, არაპოლიტიკური საშუალებაა, რომლის გამოყენებაც ქართულ რეალობაში არ ხდებოდა. წარსულის უსიამოვნო გამოცდილებას - ფინანსური პოლიტიკის მხრიდან უფლებამოსილების გადამეტებასთან დაკავშირებით, ვერც განვითარების ამ ეტაპზე ვერ ავარიდეთ თავი.

შექმნილი რთული ეკონომიკური ვითარებიდან გამომდინარე, რაშიც იგულისხმება რუსეთის მიერ საქართველოს ტერიტორიების ოკუპაცია და საერთაშორისო ფინანსური კრიზისის შედეგად წარმოქმნილი საბიუჯეტო პრობლემები, ადგილი ქონდა სახელმწიფოს გადაჭარბებულ მანიპულაციებს საგადასახადო პოლიტიკის მართვის პროცესში.

მიმდინარე დავებმა შემოსავლების სამსახურთან მნიშვნელოვანი დატვირთვა შეიძინა საქართველოს პარლამენტის მიერ მიღებული საკანონმდებლო ცვლილების საფუძველზე, რომლის მიხედვითაც შემოსავლების სამსახურს უფლება ეძლეოდა აპელაციის პროცესის დასრულებამდე ყადაღა დაედო ბიზნესის მიმდინარე ანგარიშებისთვის, შეეჩერებინა ფულის მიმოქცევა და ამ ფორმით გამოენვია კომპანიის საქმიანობის პარალიზება.

ასევე თავი იჩინა „უფლებამოსილებით აღჭურვის პრობლემამ“, რომლის საფუძველსაც წარმოადგენდა საგადასახადო ადმინისტრირების და აპელირების პროცესში იურიდიული პრაქტიკისა და გამოცდილების ნაკლებობა. საგადასახადო ორგანოების თანამშრომლებს არ შესწევდათ უნარი მიეღოთ გადანყვეტილებები მყისიერად და სამართლებრივად ადექვატურად ემართათ პროცესები. შედეგად აპელაციის პროცესში ჩართული ბიზნესისთვის ეს იმას ნიშნავდა, რომ საქმის განხილვისა და გადასახადის გადამხდელისთვის შეტყობინების ვადები ხშირად არ იყო დაცული. ქონებისთვის ყა-

დალის დადება ხშირად კანონმდებლობის უხეში დარღვევის საფუძველზე ხდებოდა. იყო შემთხვევები, როდესაც ყადაღადადებული თანხა ალემატებოდა საგადასახადო ორგანოს მიერ დაკისრებულ ვალდებულებას. საგადასახადო ორგანოს მხრიდან შეცდომის აღიარების შემთხვევაშიც კი კომპანიის ანგარიშზე თანხის დაბრუნების პერიოდი მეტად განელებოდა იყო.

საგადასახადო დავებში ჩართული საქმეების მაგალითებზე დაყრდნობით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ რიც შემთხვევებში ხდებოდა გადასახადის ოდენობის განსაზღვრა არა განხორციელებული დასაბეგრი საქმიანობიდან, არამედ კომპანიის ფინანსურ შესაძლებლობებზე შექმნილი წარმოდგენების საფუძველზე. ეს პრაქტიკა განსახვავდებოდა თანამედროვე ქვეყნების საგადასახადო პრაქტიკისგან, რის გამოც აღნიშნული ქმედებები დაგმობილი იქნა განვითარებული ქვეყნების მხრიდან.

შედეგი მთელი ამ პროცესებისა გახლდათ აუდიტორული რესურსების არასწორი, არაეფექტიანი და უყაირათო ხარჯვა, შესაბამისი ორგანოების მხრიდან ადმინისტრაციული მოვალეობის არასათანადოდ შესრულება, რაც ერთი მხრივ საგადასახადო სისტემის მიუკერძოებლობის და სამართლიანობის პრინციპებს მნიშვნელოვნად ზღუდავდა, მეორე მხრივ პირდაპირ ხაზს უსვამდა რეფორმის მარცხზე გარკვეული თვალსაზრისით, რადგან საგადასახადო ადმინისტრირების გაუმჯობესება და კორუფციის აღმოფხვრა გახლდათ სწორედ ამ რეფორმის განხორციელების ერთ-ერთი ძირითადი მიზეზი.

გამოიკვეთა საგადასახადო ადმინისტრირების განსაკუთრებულად სუსტი რგოლები, რომლებიც საჭიროებდნენ გარკვეულ რეკონსტრუქტორიზაციას, მაგალითად: საგადასახადო აუდიტი, გადამხდელთა მართვის სისტემები, საინფორმაციო ტექნოლოგიები, ადამიანური რესურსების მართვა, სტრუქტურისა და ორგანიზების საკითხები.

აქვე უნდა ვაღიაროთ ის ფაქტიც, რომ საგადასახადო ორგანოები ფუნქციონირების საწყის ეტაპზე იყვნენ და მათ განვითარება უწევდათ ისეთ საზოგადოებაში, რომელიც ტრადიციულად დაჩვეული იყო გადასახადებისთვის თავის არიდებას.

ჩვენი საზოგადოებისთვის დამახასიათებელი იყო და არის გადასახადის გადახდის სუსტი კულტურული მემკიდრეობა, გარდა ამისა პროცესების განვითარება მიმდინარეობდა კვალიფიციური განათლების ნაკლებობის ფონზე, როგორც კანონის აღმასრულებლების, ასევე გადამხდელების მხრიდან. საქართველოში გადასახადების გადახდის კულტურა დღესაც არასაკმარისად არის განვითარებული სხვა ნამყვან ქვეყნებთან შედარებით, მაშინ როდესაც უცხოელი გადასახადის გადამხდელისთვის საგადასახადო კოდექსით დაკისრებული გადასახადის გადახდა გარდაუვალი აუცილებლობაა და ბუნებრივი მოვალეობას წარმოადგენს. ქართველი გადასახადის გადამხდელის რთული

ფსიქოლოგია აიხსნება კოლონიალიზმის მრავალწლიანი შთამომავლობით. ამის ამხსნელ ერთ-ერთ ფაქტორად ასევე შეგვიძლია მივიჩნიოთ ის ფაქტი, რომ საზოგადოება ასოცირებას ვერ ახდენს ერთმანეთთან გადასახადების და მათ გადახდის საფუძველზე მიღებული პირადი სარგებელისა.

მრავალი შეცდომის „გამამართლებელ“ არგუმენტად შეგვიძლია მოვიყვანოთ საგადასახადო კოდექსის „შავი ხვრელები“ რომლებიც მისი „ორმაგად კითხვის“ საშუალებას იძლეოდა. შესაძლებელი იყო ბევრი მუხლის სასურველი ინტერპრეტაციით გამოყენება, რაც თანამედროვე ეკონომიკურ პროცესებში მიუღებელი ქმედებაა და კანონის ფუნდამენტურ უგულვლესობას ნიშნავს.

კორუფციის, როგორც თავიდან არიდების მიზნით განვითარების სხვადასხვა ეტაპზე უგულვეყოფილი იქნა ეკონომიკური საქმიანობის ხელშეწყობი, წამახალისებელი ღონისძიებების გატარება, რადგან მსგავსი შეღავათები მიიჩნეოდა კორუფციის მამოძრავებელ ერთ-ერთ მთავარ იმპულსად. თუმცა ამგვარ კომპონენტებზე უარის თქმა, ისედაც მწირი რესურსების არაგონივრული გამოყენება, მათგან ოპტიმალური სარგებლის მიღების ნაცვლად რა თქმა უნდა ვერ შეფასდება დადებითად. დამტკიცებული ფაქტია, რომ საბაზრო ძალების ურთიერთქმედების საფუძველზე ეკონომიკური რესურსები უკეთ ნაწილდება, ვიდრე ეს სახელმწიფოს ჩარევის შემთხვევაში ხდება. ისიც სიმართლეა, რომ კორუფცია ყვავის იქ სადაც მეტია ბიუროკრატია, მაგრამ ეს წინააღმდეგობები წარმატებით გადალახეს განვითარებულმა ქვეყნებმა, გაიაზრეს რა ფაქტი, რომ წამახალისებელი ფისკალური ღონისძიებებით მიღებული პოტენციური სარგებელი აღემატება მათი გამოყენებით გამოწვეულ პოტენციურ რისკებს. რის საფუძველზეც შეძლეს და გამოიხატეს აღნიშნული სარგებლის გამოყენების ნაკლებ სარისკო გზები.

ყოველივე ამას თან ახლდა დადებითი ეფექტებიც - საქართველოში მიმდინარე რეფორმები შეუმჩნეველი არ დარჩენილა მსოფლიოსთვის:

- The Heritage Foundation-ის მიერ წარმოებულ „ეკონომიკური თავისუფლების ინდექსის“ მოხსენებაში, რომელიც 2007 წელს გამოქვეყნდა და ეყრდნობოდა 2005 წლის მონაცემებს საქართველო მსოფლიო მასშტაბით 35-ე ადგილს იკავებდა;

- პრაისვოტერჰაუსკუპერსის საგადასახადო სისტემების მსოფლიო რეიტინგის მიხედვით საქართველომ 183 ქვეყნიდან 64-ე ადგილი დაიკავა;

- „Doing Business 2008“-ის მონაცემების მიხედვით, რაც ძირითადად გულისხმობდა ბიზნესის კეთების სიადვილეს საქართველომ მე-18 პოზიცია დაიკავა მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებს შორის;

- IMF საქართველო 5 ქვეყანას შორის დაასახელა. იგულისხმებოდა ის ქვეყნები, რომლებმაც საუკეთესო საგადასახადო რეფორმა გაატარეს.

ხშირად მსგავს რეიტინგებს სკეპტიციზმით უყუ-

რეზენ, თუმცა საერთაშორისო დონეზე გარკვეული რეიტინგის ქონა და ავტორიტეტის დამკვიდრება თანამედროვე ეკონომიკური ურთიერთობების ფუნდამენტურ საფუძველს წარმადგენს და პირდაპირ კავშირშია უცხოური ინვესტიციების მოზიდულობასთან.

საბოლოო ჯამში საქართველოს საგადასახადო ისტორიაში განხორციელებული რეფორმების მესამე ტალღამ მოიცვა პერიოდი 2004 წლიდან 2010 წლამდე. მთლიანობაში გადასახადების რაოდენობა 21-დან 6-მდე შემცირდა. მნიშვნელოვნად იკლო გადასახადების განაკვეთებმა. განვითარების ამ ეტაპზე შეგვიძლია თავისუფლად ვთქვათ, რომ საქართველოს საგადასახადო სისტემა მართალია განვითარებული ქვეყნების საგადასახადო სისტემასთან შედარებით სრულყოფილად ვერ ფუნქციონირებდა, თუმცა მეორე მხრივ წინა პერიოდთან

შედარებით წარმატება წამდვილად თვალშისაცემი იყო.

ძირითად ნაკლოვანებად ამ ეტაპზე დარჩა ის, რომ ჩვენს ქვეყანას მიღწეული პროგრესის მიუხედავ კვლავ არ გააჩნდა დიფერენცირებული, პროგრესული დაბეგვრის სტრუქტურა. სადაგადასახადო სისტემა ძირითადად ეყრდნობოდა მარტივ, უცვლელ საშემოსავლო გადასახადს.

საქართველოს საგადასახადო სისტემის განვითარების მიზნით რეფორმების განხორციელება ამით რა თქმა უნდა არ დასრულებულა. პროგრესირება წელი ტემპებით მიმდინარეობდა. მიუხედავად ახალი საგადასახადო კოდექსის მიღების და ძირეული ცვლილებების განხორციელებისა მნიშვნელოვანი ნაკლოვანებების არსებობა აიძულებდათ ეკონომისტებს კვლავ ესაუბრათ კომპლექსური რეფორმების დანერგვის აუცილებლობაზე.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ბახტაძე ლ., კაკულია რ., ჩიკვილაძე მ., „საგადასახადო საქმე“, თბილისი 2007;
2. მესხია ი., ბასარაია რ., საქართველოს საგადასახადო სისტემის სრულყოფის საკითხები, თბილისი 2001;
3. მიქელაშვილი მ., „გადასახადების არსი და საგადასახადო დაბეგვრის პრინციპები“ თბილისი 2017;
4. მიქელაშვილი მ., გადასახადები-თეორია და პრაქტიკა“ თბილისი 2017
5. მიქელაშვილი მ., „საგადასახადო პოლიტიკა თეორია და პრაქტიკა“ თბილისი 2013;
6. როგავა ზ., „გადასახადები,საგადასახადო სისტემა და საგადასახადო სამართალი“, თბილისი 2002;
7. როგავა ზ., ამილახვარი ზ., საგადასახადო სამართალი თბილისი 2017
8. „საქართველოს კონსტიტუცია“ თბილისი 2020;
9. „საქართველოს საგადასახადო კოდექსი“ თბილისი 2020;
10. ფუტყარაძე ს., „საქართველოს საგადასახადო სისტემა და მისი სრულყოფის პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე“ ბათუმი 2012;
11. ჯობავა ბ., „თანამედროვე საქართველოს საგადასახადო საქმიანობის პრობლემები და მათი გადაწყვეტის გზები“, თბილისი 2010;
12. საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო, „საქართველოს საგადასახადო სისტემის მიმოხილვა“ თბილისი, 2010;
13. The encyclopedia of taxation and tax policy Joseph Gordes, Robert Ebel,Jane Gravelle -the urban institute press, Washington 2007
14. <http://www.economy.ge>
15. <http://gov.ge>
16. https://mof.ge/shesrulebis_angarishi
17. <https://www.rs.ge>